

Dinsdagconferentie 8 maart 2016 'Nederigheid'

Met het gedicht 'Meester' van Joost Zwagerman starten we de conferentie. Kees Waardenburg begeleidt en hij zegt dat hij verrast is door het gedicht en de concreetheid van de genoemde kinderen. Je ziet ze zitten en je hoort ze antwoorden. Je kunt alleen maar over de diepere dingen praten als het in samenspraak concreet wordt. Nieuwe betekenissen kunnen dan opdoemen. Op deze wijze willen we ook nu te werk gaan. Mijn vraag aan jullie: wat stel je je voor bij de deugd 'Nederigheid'? Reacties: - mijn hoofd laten hangen; buigen met de blikrichting naar beneden; niet per se gelijk willen hebben; je eigen werkelijkheid erkennen; down to earth; onderdanigheid; onoprecht; weemoedig. Kees roept in herinnering: deugd is het midden tussen twee uitersten. In geval van Nederigheid: het midden tussen zelfvernedering en zelfverheffing.

Mijn volgende vraag: ga bij je zelf na of je iemand kent waarvan jij zegt: die mens is nederig. Het kunnen mensen zijn uit je vrienden, of kennissenkring, uit film en literatuur enz. Neem de tijd om te vertellen en het beeld van diegene op te roepen alsof we kijken naar een foto/film. Hierna is er gelegenheid van de groep om nog preciezer naar dat "beeld" te kijken en samen de aspecten van Nederigheid te benoemen. Reacties: een moraaltheoloog, altijd drs. gebleven, episcopabel maar bezig met gewone mensen, heel erg down to earth, doordrongen van eindigheid. Dat kan positief en negatief zijn; Als je nederig vertaalt met 'je plaats kennen' dan is dat positief, maar als je zegt 'ken je plaats' dan is dat negatief. Reactie: een pater op het klein seminarie, leraar geschiedenis, een indrukwekkende man die nederigheid uitstraalde, hij relativeerde zijn belangrijkheid met galgenhumor. Ondanks alle tegenbeelden bleef hij zichzelf, eenvoudig, echt, vroom en dienstbaar. Andere reactie: Mahatma Gandhi, beeld uit de film, zat vaak op de grond met mensen te praten, geen oordelen, kwam uit voor zijn idealen, geweldloos verzet. Grote allure op eenvoudige wijze, down to earth. Andere reactie: ik zie het vaak bij Chinezen die voortdurend buigen en je moeten buigen. Als je de minste bent is het is een vorm van afgedwongen nederigheid door standsverschil en door conventies. Reactie: ik ben over Joseph Keppler aan het lezen, hij brengt de kosmos in kaart en maakt zich dienstbaar, hij probeerde op het spoor te komen wat de bedoeling van de Schepper was. Hij liet zich zo nodig corrigeren door anderen en ging dan helmaal opnieuw beginnen. Nog een reactie: je waardigheid niet laten bepalen door maatschappelijke status.

Kees: vanuit mijn Protestantse achtergrond ben ik minder vertrouwd met de Deugdenethiek dan Katholieken. Ik ben te rade gegaan bij Paul van Tongeren die de definitie van Aristoteles over deugd als uitgangspunt neemt. Aristoteles onderscheidt twee hoofdsorten van deugden. De intellectuele deugden (het denken) en de zgn. karakterdeugden (de mens als een vermenging van lichaam en geest). De karakterdeugden vormen zijn feitelijke deugdenethiek. Zijn definitie van deugd (letterlijk vertaald); een dispositie – tot het kiezen – van het midden – dat relatief is – getoond door de verstandige. Vanuit dit raster (manier van kijken) zou opnieuw naar de genoemde voorbeelden gekeken kunnen worden.

Nieuwe voorbeelden worden genoemd. Uit de film An. Een vrouw met lepra behoudt haar waardigheid, schoonheid en aanstekelijke dienstbaarheid. Ander voorbeeld: Heumensoord, een vluchteling die waardig (afhankelijk/onafhankelijk) hulp vraagt en de goede maat weet te houden. Ander voorbeeld: iemand in de kring zelf wordt genoemd die ruimte om zich heen spreidt. Kees: een volgende stap. Hoe gaan jullie verder met je aandacht voor Nederigheid? Hoe kijk je terug op deze bijeenkomst? Reactie: vroeger kende ik het woord niet. De beperking van mijn eigenmachtigheid heeft me laten zien dat er iets boven mij uitgaat, niet alles is maakbaar. Andere reactie: ik leerde het woord nederig te vroeg, ik wilde heilig zijn, het heeft te maken met onderdanigheidcultuur, je moet jezelf inprenten dat je niets bent. Ik moest een gezond midden vinden en vond het. Nog een reactie: een buiging maken kan ook heel hoffelijk zijn, ik herinner me een man die zijn hoed afnam toen hij langs een kerk kwam. Dit soort rituelen zijn belangrijk, het is een teken van eerbied en erkenning van de grootsheid der dingen. Het is tijd..... het gedicht wordt opnieuw gelezen.